

مجموعه مقالات اسپرینگر در زمینه علوم سیاسی

ژئوپلیتیک مداخله

آسیا و مسئولیت حمایت

نوشته

باگ رزالی قاسم

ترجمه

محسن اسلامی

(استادیار دانشگاه تربیت مدرس)

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۷

سرشناسه

: قاسم، یانگ رازعلی

Yang Razali Kassim

عنوان و نام پدیدآور : ژئوپلیتیک مداخله (آسیا و مسئولیت حمایت) // نوشته یانگ رزالی قاسم؛ ترجمه محسن اسلامی.

مشخصات نشر : تهران : امیرکبیر، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۳۱۶ص.

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : عنوان اصلی : The geopolitics of intervention : Asia and the responsibility to protect, c2014.

موضوع : مسئولیت حمایت (حقوق بین الملل) -- آسیا

موضوع : Responsibility to protect (International law) -- Asia

موضوع : دخالت (حقوق بین الملل)

موضوع : Intervention (International law)

موضوع : دخالت بشردوستانه -- آسیا

موضوع : Humanitarian intervention

شناسه افزوده : اسلامی، محسن، ۱۳۵۳ - مترجم

رده بندی کنگره : ۳۴۱/۷

شماره کتابشناسی ملی : ۷۳۹

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۰۰-۱۵۳۰۳۰۰

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران: خیابان جمهوری اسلامی، میدان استقلال، صندوق پستی ۱۱۳۶۵۴۱

ژئوپلیتیک مداخله (آسیا و مسئولیت حمایت)

© حق چاپ: ۱۳۹۷، مؤسسه انتشارات امیرکبیر www.amirkabir.net

نوبت چاپ: اول

نویسنده: یانگ رزالی قاسم

ترجمه: محسن اسلامی

طراح جلد: محمدرضا نبوی

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: چاپ روز

شمارگان: ۵۰۰

بها: ۲۹۵۰۰۰ ریال

تلفن مرکز فروش: ۰۲۱-۶۱۲۸۰۲۱

فروش اینترنتی: www.amirkabir.net

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۹	مقدمه و تاریخچه
۱۳	پیشگامان
۱۶	منبع
۱۷	فصل اول: ظهور مسئولیت در حین حمایت (RWP)
۱۸	عصر جدیدی از مداخله بشردوستانه
۲۰	مسئولیت در حین حمایت
۲۴	واکنش به RWP
۲۶	فراتر از R2P؟
۲۹	ژئوپلیتیک RWP
۲۹	ظهور بریکس
۳۰	پیدایش R2P و مناقشات درخصوص آن
۳۲	مداخله بشردوستانه و R2P
۴۰	منابع
۴۳	فصل دوم: خیزش‌های عربی و قدرت‌های P5
۴۴	بن‌بست R2P درخصوص سوریه
۵۰	R2P، رئال پلیتیک و سوریه
۵۹	اتحادیه عرب و R2P
۶۱	آینده R2P در خاورمیانه
۶۷	منابع
۷۱	فصل سوم: چین به‌عنوان یکی از بازیگران P5
۷۲	چین و خیزش‌های عربی
۷۳	موضع چین در قبال مداخله بشردوستانه بین‌المللی

تکامل سیاست عدم مداخله چین.....	۸۰
مکاتب فکری پیرامون نگرش چین نسبت به مداخله.....	۸۳
مکتب محافظه کارانه: برای چین آسان نیست که اصل عدم معارضه را رها کند.....	۸۳
مکتب شرط محو: حمایت مشروط برای مداخله.....	۸۴
مکتب مدافع مداخله: حمایت از مداخله فعال بین المللی.....	۸۵
چین به عنوان یک قاعده گذار.....	۸۸
تأثیر موضع در حال دگرگونی چین در قبال مداخله.....	۸۹
سیاست میانجی‌های چین نسبت به خیزش‌های عربی.....	۹۱
منابع.....	۹۳
فصل چهارم: چین هند، ژاپن و نظم در حال پیدایش ایستفالیایی؟.....	۹۵
خیزش ایستفالیایی؟.....	۹۵
هند و ایستفالیایی.....	۹۸
موضع هند در قبال عدم مداخله.....	۹۸
انتقادهای داخلی از موضع.....	۱۰۰
تفکر استراتژیک هند در خصوص.....	۱۰۲
جایگاه هند در ایستفالیایی.....	۱۰۴
ژاپن و R2P.....	۱۰۸
چهار منظر رقابتی پیرامون R2P.....	۱۱۱
دید محافظه کارانه.....	۱۱۱
دیدگاه تجدیدنظر خواهانه.....	۱۱۳
دیدگاه آزادی خواهانه (لیبرال).....	۱۱۳
دیدگاه صلح طلبانه.....	۱۱۴
ژاپن، R2P و بلایای طبیعی.....	۱۱۵
منابع.....	۱۱۷
فصل پنجم: آسه‌آن و R2P.....	۱۱۹
موضع غیر معمول و مداخله گرایانه مالزی.....	۱۱۹
موقعیت‌های مشابه R2P در جنوب شرق آسیا.....	۱۲۴
روهینگیا: مورد آزمایشی جدید از R2P در جنوب شرق آسیا.....	۱۲۶
نگرش آسه‌آن نسبت به R2P.....	۱۲۹
دکترین عدم معارضه آسه‌آن.....	۱۳۱
تطبیق حق حاکمیت و بشردوستی.....	۱۳۳
گونه‌شناسی موقعیت‌های R2P در آسه‌آن.....	۱۳۶

۱۳۸.....	رشد و ترویج R2P در جنوب شرق آسیا.....
۱۴۱.....	مطالعه CSCAP بر روی R2P در سال ۲۰۱۱.....
۱۴۳.....	منابع.....
۱۴۷.....	فصل ششم: منتقدان و انتقادهای از R2P.....
۱۴۸.....	بشر دوستی جدید؟.....
۱۵۲.....	پنج انتقاد عمده.....
۱۵۸.....	آینده مداخله بشردوستانه.....
۱۶۱.....	منابع.....
۱۶۳.....	فصل هفتم: ژئوپلیتیک مداخله: مسیر پیش رو.....
۱۶۴.....	پنج عضو که حکم در برابر پنج عضو بزرگ.....
۱۶۸.....	منشأ ۵۰۵ مسئولیت عدم وتو.....
۱۷۲.....	اصلاح مسئولیت وتو.....
۱۷۴.....	پیدایش UN2V.....
۱۷۷.....	فرا تر از اصلاح مسئولیت ملایم.....
۱۷۹.....	سیاست گذاری های جدید حمایت.....
۱۸۳.....	R2P، نظم جهانی در حال ظهور 'استفاده'.....
۱۸۷.....	منابع.....
۱۸۹.....	فصل هشتم: پی نوشت.....
۱۹۰.....	مداخله بین المللی: یک تغییر جهت؟.....
۱۹۸.....	مداخله بین المللی بدون حقوق بین الملل؟.....
۲۰۳.....	روابط عربستان سعودی - ایالات متحده: مداخله و یک مجدد ژئوپلیتیک؟.....
۲۰۶.....	منابع.....
۲۰۹.....	نمایه.....

مقدمه مترجم

بهانه‌ها که امروزه در آن زندگی می‌کنیم جهان در حال گذار است. دوره گذاری که بیش از پیش به دنبال کشیده است. دیگر جهان همانند گذشته نظم و ثبات هرچند نسبی را حس نمی‌کند. جهان پر از آشوب و تلاطم، اضطراب و ناامنی شده است. دیگر نشانی از قدرت‌های هژمون نیست و دیگر قدرت‌های بزرگ توان مدیریت و کنترل اراده ملت‌ها و دولت‌ها را ندارند. در منطقه‌ای که ما در آن زندگی می‌کنیم از سال ۲۰۱۱ تاکنون با موج انقلاب‌ها و می‌های در کشورهای اسلامی، شرایط بسیار متحول شده است. موج تغییر در بین ملت‌های عربی مسلمان سرایت کرد و ملت‌های محروم منطقه به دنبال استقلال‌خواهی و آزادی از کنترل دولت‌های وابسته یک‌صدا شعار الشعب یرید اسقاط النظام سر دادند. این موج انتقادی ملت‌های مسلمان منطقه با منافع قدرت‌های بزرگ تعارض پیدا کرد. زمینه‌های مداخله در امور داخلی کشورها را بیش از پیش ضرورت بخشید. نیمی از لیبی و سوریه از جمله نمونه‌های مهم در این مداخله کشورهای غربی به‌شمار می‌رود که به نوعی با موضوع کتاب ترجمه شده پیش رو سروکار دارد.

کشورهای غربی به رهبری آمریکا در جریان تحولات لیبی پس از ۲۰۱۱ به بهانه حفظ جان شهروندان لیبی در برابر اقدامات معمر قذافی و با اعلام منطقه پرواز ممنوع توانستند رژیم این کشور را ساقط کنند. این مداخله آشکار در امور داخلی یک کشور آن‌هم به بهانه حمایت از جان شهروندان لیبی تا آنجا قابل هضم بود که منجر به

توقف اقدامات خشونت‌آمیز قذافی در برابر مردم بی‌گناه لیبی گردد، اما زمانی که صحبت از تغییر رژیم سیاسی لیبی و قتل قذافی به میان آمد، تیرهای انتقاد به‌سوی این دلسوزی بین‌المللی نشانه رفت و دو کشور روسیه و چین پشتیبانان این گفتمان انتقادی در خصوص مداخله برای حفظ جان شهروندان و غیر نظامیان گردیدند. و البته این گفتمان انتقادی در کشورهای دیگر جهان نیز طرفدارانی پیدا کرد.

دکتر ریز، مسئولیت حمایت که در سال ۲۰۰۵ در سازمان ملل متحد مورد توافق جامعه جهانی قرار گرفته بود و برای تأمین امنیت غیر نظامیان طراحی گردید، استفاده از زره را تنها به عنوان آخرین راه‌حل و حتی تنها با موافقت همه‌جانبه شورای امنیت سازمان ملل متحد، چهار زمینه کاملاً مشخص از جرایم قساوت جمعی - نسل‌کشی، جنایات جنگی، پاک‌سازی قومی و جنایت علیه بشریت - مطرح ساخت، اما این اصل با تجسم عینی آن در مسئله لیبی جنجال‌برانگیز شد و مؤافقان و مخالفان متعددی یافت. مخالفان، این اصل را یک مداخله‌گرایی جدید تلقی نمودند و البته مؤافقان آن را به‌عنوان اصلی متفق بر آن سعادت بشری دانستند. به‌هر حال این نزاع گفتمانی تا آنجا ادامه یافت که به‌گونه اقدام شورای امنیت سازمان ملل علیه سوریه از سوی مخالفان اصل مسئولیت حمایت رد شد و دکترین R2P به‌عنوان یک اصل زمینه‌ساز سلطه غربی برای استیلا بر جهان تعریف گردید.

به‌هر حال جامعه بشری در دوره گذار کنونی نتوانسته است به جماع‌سازی در خصوص بحران‌هایی نظیر لیبی و سوریه دست پیدا کند و اصل مسئولیت حمایت به‌عنوان یکی از مصادیق مهم اجماع برای حفظ نظم و ثبات و امنیت انسانی، مشروعیت لازم را به‌دست نیاورده است. مطالعه دیدگاه مؤافقان و مخالفان در این باره می‌تواند زمینه‌های تبیین اختلافات و تفاوت‌های بشری را فراهم کند و تجربه جدیدی برای جامعه جهانی در قرن بیست‌ویکم به ارمغان آورد. قرن بیست‌ویکم زمینه‌ساز شنیدن صداها و نظرات ملت‌های آسیایی و در حال توسعه است. به‌واقع قدرت‌های آسیایی جدید همچون چین و هند و ایران آن هم با پشتوانه عظیم تمدنی می‌توانند زمینه‌ساز دنیایی به مراتب آرام و روشن در آینده

باشند. این درحالی است که بازیگران مهمی چون روسیه درصددند به گفتمان سازی شرقی در برابر گفتمان غربی دست یابند و لذا طبعاً نیازمند کمک دولت های مهم و مؤثری همچون چین، هند، ایران و دیگر کشورهای مهم آسیا می باشند.

مؤلف کتاب ژئوپلیتیک مداخله، یانگ رزالی قاسم عضو ارشد مرکز مطالعات بین المللی دانشگاه نانیانگ سنگاپور درصدد تبیین نگاه های آسیایی در پهنه گفتمان های جهانی مداخله است. مجموعه پیش رو، مقالات وی در باب ژئوپلیتیک مداخله و اصل مسئولیت حمایت {R2P} است که توسط انتشارات/سپرینگر در سال ۲۰۱۴ منتشر درآمده است. این مجموعه دارای هشت فصل است. فصل اول به موضوع ظهور مسئله مسئولیت در حین حمایت می پردازد و به عصر جدیدی از مداخلات بشردوستانه اشاره دارد. فصل دوم مسئله قیام های عربی و قدرت های بزرگ جهانی مورد توجه قرار می گیرد. این فصل بحران سوریه مورد مطالعه قرار گرفته است. فصل سوم نگاهی به کشور چین با عنوان یکی از پنج کشور بزرگ است و به موضع چین در قبال تحولات کشورهای عربی منطقه دارد. فصل چهارم به ظرفیت سه کشور چین، هند و ژاپن اشاره دارد. در اینجا مؤلف به نظم ایستفالیایی در برابر نظم وستفالیایی اشاره می کند. فصل پنجم به استخوان بندی سازمان های منطقه ای مهم می پردازد و تحولات جنوب شرق آسیا را در پرتو آن به تحلیل می کشد. در فصل ششم مؤلف به دیدگاه های انتقادی از R2P توجه دارد. فصل هفتم مؤلف به مسیرهای پیش رو ژئوپلیتیک مداخله پرداخته و نگاهی استراتژیک و ابرجسته می سازد. در فصل آخر که با عنوان پی نوشت می آید، رابطه ایالات متحد و خلیج فارس در پی تحولات قیام های عربی در منطقه مورد توجه قرار می گیرد.

تلاش مؤلف برای افزودن نگاه های آسیایی قابل تحسین است و این امر در آینده می تواند بستر ساز معرفی نگاه های آسیایی دیگر همچون دیدگاه های جمهوری اسلامی ایران گردد و لذا بر آن شدیم که این اثر را به جامعه علمی ایرانی معرفی کنیم. این اثر می تواند برای دانشجویان رشته های علوم سیاسی، روابط بین الملل،

حقوق بین‌الملل و جغرافیای سیاسی بسیار مفید باشد و لذا مطالعه آن را به همه علاقمندان توصیه می‌کنم. در پایان لازم می‌دانم از همه عزیزانی که در انتشار این اثر یاری رساندند کمال تشکر و سپاس را داشته باشم. ضمناً از جناب بهروز ایاز که زحمت تصحیح اغلاط تایپی را متحمل شدند تشکر می‌کنم.

تهران، اردیبهشت ۱۳۹۷

محسن اسلامی

استادیار روابط بین‌الملل دانشگاه تربیت مدرس

eslami.m@modares.ac.ir